

Modernitat i tradició en la literatura de Caterina Albert

written by Eulàlia Lledó | 13 de juny de 2016

En un any curull d'aniversaris literaris, no perdo l'esperança que algun mitjà no català commemori el setè centenari de la mort de Ramon Llull (Palma, 1232-Tunis, 1316), l'escriptor, filòsof, místic, teòleg, professor i missioner mallorquí del segle xiii que va escriure una extensíssima obra en català, occità, llatí i àrab.

En llatí, perquè era la llengua franca, la llengua universitària de l'època; en occità, perquè era la llengua poètica; en àrab, per convèncer més i millor; en català, perquè la gent no l'hauria entès, si no. Va ser, doncs, el primer genial europeu, tot un savi, que va posar en circulació una vulgar llengua romànica; és a dir, les va elevar a categoria de llengua. Qualsevol Estat, plurilingüe o unilingüe (si és que n'hi ha algun), donaria el que fos per tenir aquest honor i s'esgargamellaria per proclamar-ho.

Mentrestant em dedicaré a un altre aniversari més proper: el que celebra **els cinquanta anys de la mort de l'escriptora Caterina Albert** (l'Escala, 1869-1966), autora de *Solitud*, una de les més grans novel·les de la literatura moderna, i d'una rastellera de polièdriques narracions escrites en una bellíssima i excepcional prosa.

Caterina Albert va irrompre de manera fulgurant (i escandalosa) en la literatura. El 1898 va presentar –sense pseudònim– als Jocs Florals d'Olot l'agosarada obra de teatre *La infanticida*, un monòleg en vers que descriu en primera persona la seducció, l'embaràs, la por al pare i a la societat, i l'esborronador infanticidi d'una molinera (arran de la polseguera que es va aixecar, va decidir no usar mai més el seu nom i presentar-se amb el pseudònim masculí Víctor

Català). L'argument de *La infanticida* no hauria d'estranyar gaire si es té en compte que Caterina Albert era una defensora a ultrança de la independència de l'artista com queda de manifest en aquest fragment d'entrevista.

I, no obstant, iés que pot tenir límits l'obra de l'artista? No crec que unes normes morals puguin frenar-la. Crec elemental advocar per la independència de l'art. Gràcies a aquesta independència he pogut ser fidel a la meva vocació, que tothom hauria volgut intervenir. No reconec altra norma que la del bon gust, ni altra immoralitat que la de la inutilitat. L'obra mal feta és, per això mateix, l'obra immoral.

No és tampoc estrany, per tant, que Albert es permeti escriure sobre qualsevol tema. En destacaria dos de ben trencadors. El primer, el dels **maltractaments i les violències contra les dones**. Com a tema, com a rerefons, com a detall, recorren força dels seus contes (la violació és present a gairebé tots els llibres de narracions (cinc dels set) així com a la canònica *Solitud*). El més interessant però no és la quantitat sinó l'anàlisi i les alternatives per abordar-los que hi apunta. Per exemple, al conte «Pas de comèdia» del recull *Vida mòlta* (1950), la protagonista després de deu anys de maltractaments descobreix que, a força d'enginy, és capaç de desplaçar una saca de blat pesantíssima que el marit no ha pogut moure ni un mil·límetre a còpia de força bruta. Descobrir-se més llesta que no pas ell, fa que l'autoestima se li desperti. Com que ho ha aconseguit, s'ho creu, es creix, se sobreposa i aprèn a defensar-se dels maltractaments.

El segon dels temes és l'**homosexualitat**. A la prosa rica i sensual dels seus contes n'hi ha força indicis, però és a l'interessantíssima narració «Carnestoltes» del recull *Caires vius*, i publicat el 1907!, que un vespre de Carnestoltes, dates en què en un ambient amarat de sexe les màscares cauen, dues dones reconeixen el seu recíproc amor. El més notable és que

totes dues l'accepten i s'accepten sense cap mala consciència ni retrets. L'una, reflexiona sobre el fet que estima, ni més ni menys, que un altre ésser humà. L'altra, en un detall irònic, gairebé perversament irònic, tan propi de l'autora, no se li acudeix res més que, sense remordiments ni gota de culpabilitat, anar-se'n a l'oratori a resar per agrair al cel l'enorme felicitat que li dóna un amor (prohibit).

Per ser de començament del xix, es tracta d'un conte realment coratjós. Poques novel·les europees s'hi acosten. Penso, per exemple, en la tristesa i la sensació de culpa que amara una novel·la, escrita més tard (1928), com *The Well of Loneliness* (*El pou de solitud*) de Radclyffe Hall; llibre que, per cert, va acabar a la foguera per immoral. Penso fins i tot en una novel·la molt posterior, en *Carol* (1952) de Patricia Highsmith, recentment convertida en admirable pel·lícula (2015), que acaba bé i que per això es va publicar sota pseudònim.

A Caterina Albert de vegades se la titlla de ruralista (epítet que es pot aplicar també a les germanes Brontë), de provinciana (potser per això ha estat traduïda com a mínim al castellà, alemany, italià, francès, txec i anglès i se'n va parlar com a possible candidata al premi Nobel), de local (qualificatiu aplicable també a Jane Austen), quan, de fet, **la seva obra està plenament emparentada amb la més avançada literatura europea de l'època, forma part de la millor tradició literària** i, com a mínim en els dos temes que s'acaben de veure, en basteix uns bells i sòlids fonaments.

Aquest article es va publicar a [El Huffington Post](#) i el reproduïm aquí per cortesia de l'autora.